

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

14/948-

03.07.14

Oppdragsbrev nr:	18-14	Tillegg nr.	
Oppdrag:	Utdanningsdirektoratet bes om å: 1) Vurdere en utvidelse av antallet eksamener på 10. årstrinn i grunnskolen, inkludert en oversikt over de nordiske landenes eksamensordninger for grunnskolen 2) Utrede og utarbeide forslag til forskriftsendringer om vurdering og fravær, inkludert forskriftsendringer om grunnlaget for fastsettelse av standpunkt karakter og innføring av en maksimumsgrense for fravær i videregående skole, i forskrift til opplæringsloven kap. 3 og 4 og forskrift til privatskoleloven kap. 3 3) Kartlegge og vurdere nytteverdien av kjennetegn på måloppnåelse		
Frist for tilbakemeldinger:	1) 01.11 2014 - utredning og tilrådning til KD 2) 01.12 2014 - høringsutkast til KD 05.01 2015 - endringsforslag på høring 15.05 2015 - tilrådning til KD 3) 01.10 2014 - skisse til plan for videre arbeid til KD 01.10 2015 - kartlegging og vurdering til KD		
Budsjettkap., post og prosjektnr.:	Oppdraget skal gjennomføres innenfor eksisterende budsjetttramme.		

Bakgrunn for oppdraget:

En god vurderingspraksis er nødvendig for at elever skal kunne få en god og tilpasset opplæring og rettferdig sluttvurdering. Det har i flere år blitt arbeidet systematisk for å videreutvikle lærernes vurderingspraksis gjennom økt kompetanse og forståelse for vurdering som redskap for læring. Satsingen *Vurdering for læring* bygger blant annet på forskning og erfaringer fra flere land. Erfaringene så langt viser at satsingen har ført til økt bevissthet og kunnskap på alle nivåer om vurdering og egen vurderingspraksis, men at det samtidig er stor variasjon hvor langt den enkelte skoleeier, skole og lærebedrift har kommet og hvordan utviklingsarbeidet er gjennomført.

Lærernes grunnlag for fastsetting av karakter er blant annet prøver, elevarbeid og elevenes faglige deltakelse i opplæringen. Det har fremkommet et ønske fra lærere om å kunne periodisere temaer innenfor fag gjennom skoleåret med avsluttende vurdering etter endt temaperiode som en viktig del av grunnlaget for den endelige sluttvurderingen. Departementet er kjent med at praktiseringen av dagens bestemmelse om at eleven skal ha anledning til å forbedre kompetansen sin i faget inntil standpunkt karakter er fastsatt, har medvirket til økt press om ”vippeprøver” og andre prøvesituasjoner sent i skoleåret før standpunkt karakterene skal fastsettes. Dette kan virke demotiverende på elevens jevne innsats gjennom opplæringstiden og kan også være svært arbeidskrevende for lærerne.

Departementet ønsker på denne bakgrunn at gjeldende forskriftsbestemmelser om grunnlaget for fastsettelse av standpunkt karakter skal endres. Vurderingen gjøres løpende gjennom opplæringstiden og det er ønskelig å innføre en ordning med periodisering av temaer med avsluttende vurderinger gjennom året, mest nærliggende etter høstterminen. Vurdering av elevens kompetanse på sluttidspunktet, standpunkt karakteren, vil dermed også bygge på den underveisvurdering som er gjort. Standpunkt karakteren blir en oppsummerende vurdering av dokumentert kompetanse gjennom året.

For å oppnå et klarere felles nasjonalt grunnlag for standpunkt vurdering, mener departementet også at det bør vurderes om en videreutvikling av dagens kjennetegn på måloppnåelse kan være et egnet virkemiddel.

Høyt fravær hos mange elever i videregående skole har vært gjenstand for mye diskusjon over flere år. Det er uttrykkelig slått fast i regelverket at elevene skal delta aktivt i opplæringen slik at læreren får grunnlag til å vurdere elevens kompetanse i faget. Når elever likevel velger å holde seg borte fra undervisningen går det ut over eleven selv, det vanskeliggjør arbeidet til læreren og er negativt for læringsmiljøet på skolen. Departementet ønsker derfor å tydeliggjøre den plikten elevene har til å møte opp på skolen og delta aktivt i undervisningen. Dette vil dels skje gjennom en presisering av den muligheten skolene har til å gi elevene sanksjoner ut fra det ordensreglementet som er fastsatt lokalt, jf. kommende rundskriv om dette. I tillegg skal det innføres en maksimumsgrense for hvor høyt fravær elever kan ha for å kunne få

halvårsvurdering med karakter og standpunkt karakter.

I regjeringens politiske plattform (*Sundvolden-erklæringen*) står det at det skal vurderes å innføre flere skriftlige avgangseksamener for 10. årstrinn. Ved obligatorisk, sentralt gitt eksamen settes karakter av to eksterne sensorer. En utvidelse av antall eksamener vil derfor kunne øke den eksterne kvalitetssikringen og kontrollen av skolens standpunkt vurdering, og det vil gi skolene viktig informasjon om standpunkt vurderingen. Slik vil dette kunne bidra til en mer rettferdig praksis ved fastsettelse av standpunkt karakter.

Sundvolden-erklæringen sier at regjeringen vil forenkle og redusere omfanget av unødvendig byråkrati og rapporteringskrav. Departementet ønsker derfor at forskriftsbestemmelsene om vurdering og fravær gjennomgås også med dette målet for øye.

Beskrivelse av oppdraget:

Utdanningsdirektoratet bes om å utføre følgende:

- 1) Vurdere en utvidelse av antallet eksamener på 10. årstrinn i grunnskolen, inkludert en oversikt over eksamensordningene for grunnskolen i de øvrige nordiske¹ landene
- 2) Vurdere og utarbeide forslag til forskriftsendringer om vurdering og fravær, inkludert innføring av en maksimumsgrense for fravær i videregående skole, i forskrift til opplæringsloven kap. 3 og 4 og forskrift til privatskoleloven kap. 3
- 3) Kartlegge nytteverdien av de nåværende kjennetegn på måloppnåelse og vurdere en mulig videreutvikling

Under punkt 1) bes direktoratet oversende sin utredning og anbefaling til departementet innen fristen satt ovenfor.

Under punkt 2) bes direktoratet innen de oppgitte fristene om å:

- forelegge et utkast til høringsbrev med forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven og forskrift til privatskoleloven
- sende høringsbrev på høring
- oppsummere høringen og avggi en tilrådning til departementet

Under punkt 3) bes direktoratet innen de oppgitte fristene om å:

- forelegge departementet en skisse til plan for det videre arbeidet
- oversende sin kartlegging og vurdering til departementet

---

¹ Kan avgrenses til Sverige, Danmark og Finland.

Eventuelle føringer for hvordan oppdraget skal utføres:

Vurdering av en utvidelse av antallet eksamener på 10. årstrinn i grunnskolen

Utdanningsdirektoratet bes om å vurdere om og eventuelt når en utvidelse av antallet eksamener på grunnskolens 10. årstrinn skal innføres. Økonomiske og praktiske/administrative konsekvenser av å øke antallet eksamener i grunnskolen skal utredes. Det må også drøftes hvilken merverdi en innføring av flere eksamener kan ha, både for enkeltindivid og system. Det bes om at en oversikt over hvordan dette er løst i de øvrige nordiske landene inkluderes i utredningen, sammen med en vurdering av om disse løsningene kan være egnet for norsk grunnskole. Dersom det er planer for endringer av eksamensordningene for grunnskolen i noen av landene, bes det også om informasjon om disse.

Vurdering og utarbeiding av forslag til forskriftsendringer om vurdering og fravær, inkludert forskriftsendringer om grunnlaget for fastsettelse av standpunkt karakter og innføring av en maksimumsgrense for fravær i videregående skole

Direktoratet bes om å gjennomgå forskrift til opplæringsloven kap. 3 og 4 og forskrift til privatskoleloven kap. 3 og foreslå endringer som vil gjøre regelverket om vurdering mer oversiktlig og tydelig. Direktoratet bes særlig om å vurdere om det kan foreslås endringer som vil kunne frigjøre tid for lærerne og/eller skoleledelsen.

Direktoratet bes om å vurdere og foreslå endringer som bidrar til tydelige bestemmelser om underveis - og sluttvurdering og en klargjøring av sammenhengen mellom disse. Direktoratet bes særskilt om å vurdere og utarbeide konkrete forslag til forskriftsendringer som innebærer at vurderingene som gis underveis i skoleåret i større grad skal vektlegges ved fastsettelse av elevens standpunkt karakter i faget. I direktoratets utredning må det tas hensyn til elevens mulighet for å forbedre kompetansen sin gjennom opplæringstiden i faget, men også til den plikten eleven har til å delta i vurderingssituasjoner gjennom hele opplæringsperioden. Direktoratet skal utrede flere alternativ som alle må innebære at resultatet av underveisvurderingen gjennom skoleåret skal utgjøre en større del av grunnlaget for fastsettelse av standpunkt karakter. I ett av alternativene skal elevens halvårsvurdering med karakter utgjøre en bestemt andel av vurderingsgrunnlaget ved fastsettelsen av standpunkt karakteren. Det bes om direktoratets vurdering av de ulike alternativene. Departementet ber om å holdes informert underveis i arbeidet om de ulike alternativene som vurderes.

Det skal forslås en maksimumsgrense for hvor mye fravær elever i videregående skole kan ha for å kunne få sluttvurdering i fag. Det må vurderes hvordan en slik maksimumsgrense bør forskriftsfestes og hvordan en slik grense vil forholde seg til elevens oppmøteplikt og til lærerens behov for et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag. Prinsippet om at den enkeltes fravær ikke skal trekkes inn i vurderingen av fag, skal

beholdes. Maksimumsgrensen skal knytte seg til spørsmålet *om* man kan få halvårsvurdering med karakter og standpunkt-karakter eller ikke. Det kan foreslås ulike alternativ for forskriftsfesting, men maksimumsgrensen skal være knyttet til timetallet i hvert enkelt fag, ikke til elevens totale fravær. Det må også vurderes om det skal være mulig å få unntak fra en slik maksimumsgrense for fravær. Hensikten med en maksimumsgrense er å forhindre ubegrunnet fravær (skulk). Det må derfor både vurderes om det bør fastsettes generelle unntak i forskrift, for eksempel for ulike typer av dokumentert fravær, eventuelt om det bør innføres en permisjonsordning for enkelte typer fravær slik at det lettere kan avklares i forkant om fraværet skal regnes med i avgjørelsen av om maksimumsgrensen er oversteget. Det må også vurderes om det bør være mulig med skjønnsbaserte unntak for enkeltelever.

Direktoratet bes om å vurdere om det er behov for å endre reglene om fravær av helsemessige grunner, jf. innspill fra Barneombudet av 15. november 2013 angående situasjonen for ungdom i utsatte livssituasjoner som er avhengig av langvarig behandling hos for eksempel Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).

Kartlegging og vurdering av nytteverdien av kjennetegn på måloppnåelse

Direktoratet bes om å kartlegge og vurdere nytteverdien av de ”kjennetegn på måloppnåelse” som allerede er utviklet. Med bakgrunn i kartleggingen skal direktoratet vurdere om det bør innføres nasjonale standarder/kriterier for vurdering. Det må drøftes om det er mulig å utvikle kjennetegn som er mer praktiske og håndterlige enn de som allerede er utviklet og om disse er et egnet virkemiddel for å oppnå en felles nasjonal retning for standpunkt-vurdering.

Dersom det er uklarheter knyttet til forståelsen av oppdraget eller det oppstår andre problemstillinger eller spørsmål i forbindelse med gjennomføringen av oppdraget, ber vi om at dette tas opp med departementet.

Med hilsen

Johan Raaum (e.f.)
ekspedisjonssjef

Borghild Lindhjem-Godal
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.